

ACC. N:R. 1324

Landskap Bohuslän

Upptecknat av: David Aril

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år i

Uppteckningen rör

Folkvisor

1-19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~10~~

Grimborgsvisan, som av en sång är känd till Run-
nen (gården Grimselund). Enligt vad jag hört uppgi-
vas, var ^{en stor del} hela partiet av visans meninglösa ord utan
innehåll och sammanhang. "Då listade engenberg."
En annan vis, som varit mycket populär både i Bo-
huslän och på andra ställen, är den om Hjalmar och
Tugeborg. Jag anför här en par strofer. Melodien är,
antar jag, bekant.

I vå nordiska hjältar, de friade en gång
till den unga, sköna Tugeborg,
för den utvalde hette Hjalmar,
och den andre het Forvall,¹⁾
som av vrede och harm fick en korg.

"Skat mig, Hjalmar, vid Samsofi mildsommartid
än i omgång till mig ej måtes gå.
Kanske ungdomens hjärta då skall stanna en gång,
när han vilar i fjärrans det blå."

I de vidaste breddar flög svärdet omkring,
och de blänkta likt blixtrar i det blå.
Hjalmar dvaldes å hjältarnas stäkladda hand
miste vika för huggen också.

Kort blev striden, som länge man väntat uppå,
än en blodbad så het, så varmt, så rött,
ty den dögs tors, han längsade få träffa sin brud,
för den Angantyrans²⁾ var ju redan död.

Här är man en bra stycke
på väg mot obegripeligheten, och för visan blev kvar,
här det nog än värre; emellertid blir den numera sån

¹⁾ Hjordard ²⁾ En uppteckning har helt enkelt sansen.
³⁾ Angantyrans antagligen = Angantyr, han

hade inte hört visan på ^{sina} ~~Amundsons~~ 30 år och aldrig haft
anledning tänka på den förrän nu, och likväl ständigt
hennes uppgifter misten ordagrant med Buscks upp-
teckning.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Både ord och musikk till de visor
och låtar, som här meddelas, har jag av Niklas Larsson.
Han har ha varit en ^{väldigt} duktig sångare i sin ungdom. Om
han nu glömt en och annan vers, har hans hustru varit
suffler, ty hon har sjungit visorna och kunnat dem i
många år. Om de flesta av ~~visorna~~ ^{den} har Larsson be-
tyrat, att de "är argamle". Antingen har han hört
dem som barn eller hört dem av äldre personer. De
tre låtarna (subbmars, grödevisa och vällad) har
han efter sin lärare, gamle Gönneren. Amundsons
ett par av visorna - kanske alla - ^{mitta ha} varit mycket
populära i Tunga och angränsande härader, en sjunges
förfarende av gammalt folk.

På några ord om språket. Det
är endast delvis bokslutiska. Huvudsakligen är
det riksspråkets ord och former, ibland med dia-
lektala inslag, ibland med hela vändningar lånade
från norskan. Bokslutiskan ~~är~~ är ursprungligen
en dansk-norsk dialekt, och dessutom har förbin-
delsen mellan Norge och dessa trakter ända in i vår
tid varit mycket livlig. Från Svartebores norra gräns
är det ungefär fem mil till Norge, och bygdemä-
kt i det mellanliggande Bullarens härad liknar i hög
grad norskan. För i världen brukade man ofta fara
från Svartebores till Fredrikshald med lastmannas-
produkter ^{och} ~~varor~~ ^{varor} ~~med~~ ^{med} andra varor. Många
viste till Norge och ^{för att få} ~~fick~~ ^{att få} ~~arbete~~ ^{arbete} där; ^{och vilken} ~~de~~ ^{kommer} ~~kommer~~
~~att~~ ^{de} ~~stund~~ ^{de} ~~norska~~. Än i dag söker många arbetare
sin utkomst i grannlandet.

De språkliga inkonse-
kvenser (jag, ja, gå, gå; mig, mig etc) beror på min

sapeman, vars uttal jag såkt återge, så gatt sig göra lätt utan att använda lundemålsalfabetet.

Iquiers är jag fullkomligt inkompetent att säga något om melodierne. Liroverksadj., fil. lsg. Einar Öbergård, Uddenalla, har godhetsfullt upptecknat dem.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1.

Denne falkvisan är mycket spiv. Larsson har lärt den av ännu levande, 84-åriga Hans Andersson på Krinis i Quarteberg. I hans ungdom var den allmän. Även yngre personer härifrån känner till den. I Sörbygdens härad, skild från Quarteberg av "Krusjön", förekom några verser på 1870-talet, då min mor hörde den sjungas.

(Musik Ben). mel 1

1. Ja går i tusen tankar,
ja älskar den, ja ej kan få,
ja, blott men hjärta vankar,
stor sorg det väre må.
Stor sorg det mel sig haver —
den vän, man har så kär,
och många falske människor
orsaken därtill är.
2. O, had' ja aldri skikket
din ögon blå å kind så klar,
så had' ja aldri kommit
på stället, där du var.
O, då had' jag varit lökkelig
~~att~~ fri från sorg å kval.
Den dagen dagas aldrig,
då jag kan vare glad.
3. Ja, hellre vill jag rejse
den lange vej med stort besvær
än leve her i verden

blund falska människor.

Till Edemare gåj rejse well
å mig ett ståt uppslå,
för varje ord gåj stelar
av skogen svar gåj fir.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4. Se björarna på marken,
de alla i sin fjärring står,
ja surjer mig till döden,
om ja dej aldri fir.
Ja surjer mig till döden,
orsaken den blir din —
tro aldri här i världen
du går utur mitt sinn?

5. Nu lessnar jag en pjunge,
ja beder om en ömt farväl,
ja kan ej längre skriva,
min pennas den är stor?

Min hals är hes, min röst är matt,
min vån har mig förglömmt,
men gåj för väl den, som tröstar mig
å gör mig glad å nöjt.

2.

Även denna visa har samlats av Hans
Andersson i Grims. Även den var väl vanlig i hans ungdom.
I Im St 1915, sid. 62, förekommer en variant,
som upptecknats i Ängermanland av A. Engqvist.

(Musiken). mel. 2

1. Där står två flickor där nere vid en strand,
de plöskade blommorna sköna.
Den ena utav dem var av hjärtat så glad,
den andra, hon var sorgsligt bedrövad.

I storr

2. Den rika don sade till den fattiga så:

"Ja, varför är du så besviken?"

"Har du mestat din fader, har du mestat din mor,
eller har du mestatbart din ära?" —

3. "Ja, ente ha jag mestat varken fader eller mor,
ä ente ha jag mestatbart min ära.

Men jag surjer allre mest för den unge, fagra even,
som vi båda håller så kärt."

4. "Ja, ungersven den stod då ej långt därifrån,
han hörd nu ligga dadas steln."

"Ja, o du store Gud, som uppi höjden bor,
ja, vilken utav dessa ska jag taga?"

5. "Ja, ungersven han smyger sej ur buskarnas fram,
han tager den fattiga i handen."

"Vell du blive min, så ska jag blive din —
ä gif, än vi leve tillsammans!" —

6. "Ja, ungersven, ja ungersven, vad gjorde du nu,
som tager den fattiga i handen,
ä ente tager mig, sum stor' rikedomar har,
ä, låter den fattiga bortfara?" —

7. Applet det hänger så högt uppi skyn,
det miste en gång nedfallen.

"Ja, så gif det ned mig, ja, så gif det ned dig,
ä så gif så en gång om oss alla."

3.

Denne visan gör intryck än
vara ren allmog - eller kanske sjömansdikting
enligt docenten Sydow. Lärson hade följande att
saga om den:

"Ja, detta ä e moett gammal
kärleksvisa. Ja ha kunna a, sin ja va rekti li-
den. De' nte länge, desse visene, då såne smi
~~hade~~ kunde kärlekstraffar allihop, sum de brag-
ga ä sjunga för i vate, men då e grane visa."

bisan verkar ofullständig, ^{den} sist, här
upptagen versen kan knappast vara avslutningen,
men Larsson hade aldrig hört mera.

(Musiken). mel 3

1. J[?] jag sum en bondedräng,
hade mig en vän
på min hjärta lagt.
Nu vill du gifte sig,
enke vill du have mig,
mig har du förlomt.
2. Enke har jag far,
enke har jag mor,
sum kan förbjude mig,
uttan jag tar den, jag vill,
den mig faller till -
uttan larm å gråt.
3. Jag har pengar mycket,
flockor i en flock,
jag får den, jag vill,
ty guld å pengar
förblinner ögon,
då kan I grant företa.
4. Huru svart då å
än få se sin käraste stå
en annans brud,
men jag hoppas,
att hon har fått sin lott.
Hon är skild från mig.
5. Minus, minus du den gång,
då ve sett å sang
i den gröne hund?
Jag se jag frigare,
du mig lovar
just på samma stund.

/ Den min hjärta faller till, enligt annan uppgift.

är hon någon fräken,
eller är hon någon madam?"—

"Ja, inte å gåj fräken,
å inte å gå någon madam,
men gåj är fettig pige,
är född av renga stund."—

3. "Ja, kom lit oss pröba,
vad kärlek det är,
kanske det kunde lösa
denne jämtan till begär."
Så satte hon sig ned,
å gåj satte sig bredvid,
men vad vi mera gjorde,
det kommes ingens vid.

4. När trettio veckor ~~7~~ vore gångna å färbi
den älskefulla flecken ~~han~~
hon trycknade om sitt liv.
Hennes klänningens hand förlängdes
å under sin ögon blev ho blå
men kom ihåg den dagen
vi i gröna gräset lå.

5. När fjortio veckor
de vore gångande här,
den älskefulla flecken
hon föder sig en dräng.
Så skrives hon så brevet,
att ho äkte velle mig,
men gåj svarar kort tillbaka:
"Så nämmen gänte gåj!"

78. Så fräckaste ²/rikt,
som gåj kan giva sig:
Att karakt den på armen
å gå en annan väg!

Tveckor ²/bäste; eq. duktigaste

Uteslutet

Obs!
om. mell.
för v.!

LUND'S UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

4.

J följande fyra visor ^{förekommer} som inlednings-
fras det gamla motivet som ynglingen, som "går sig
ut spatseraude" och träffar sin hjärtans kär. Så man
i den bekanta dansleken - "jag gick mig ut spats-
eraude uti enlund så grön" - her en rumstbestäm-
ning, ^{är det i} ~~der~~ visorna i stället ^{fråga om} en tidsbestämning:
i mig måna grön, sent om en afton, sent en lördags-
kväll, e midsommornatt.

Den första ~~visan~~ av dessa visor
har länge sjungits i Svanteborg och förekommer
ännu någon gång, när gammalt folk samlas och
någon halvar (kaffegårder) sitt liv i sällskapet.
På grund av sitt något skabroös innehåll, pressar
ju inte visan för alla stufvällen. Jag förmodar, att
visan är baltiskt, men i sista versen förekom-
mer utom "en ^{racker} ~~uacker~~ yngling från Kovelens st.", ävens
"en ^{racker} ~~uacker~~ pojke från Stockholms st.". Omkvädet
"så nämmen ^{går inte} ~~för~~ te gåj" (så nej mindar, gör inte
jag) är äkta baltiska.

(Musiken.) mel 4

1. "Ja, gick mig ut spatseraude
i mig måna grön,
där måtte mig två flickor,
de va dåjeli å skön.
Den ena utav dessa
va se dåjeli å grön,
jå guesst henne ifrå,
om ho vill åkte mig te man.
Ja guesst henne ifrå,
om ho åkte vels mig,
men ho svare kurt Tekaga:
"Så nämmen gårsste gåj!" —
2. "Ja, om jå stode ifrå,
jå, vad är jungfruns namn?"

Å trättar du på resan,
kan du glädlet sätta dig.
Kom sin ihjäl den dagen, du!
Så närmaren går inte jäj!

6. 7. Ja, om jäj skulle äkte dig,
sum jäj väl aldri gör,
mina släktingar å närmaren,
ja, sum sig vara bör.
Ja, du, sum är av renga stånd,
å ja, sum å så chag,
tror du, at ja väl äkte dig?
Så närmaren, om ja gör! —

8. Ja, om I lyfter veta,
vem visan dektat har,
det har en rasker yngling
från Uddavalla etc.
Häckt då har han varit,
å kronan har han tjänt,
å därför har han dektat
den visan så skönt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5.

(Musiken). Mel 5

1. Sent om en afton
ja gick mej ut spatserrunde,
der mötte mej på vägen
en pige sum var skön.
Ho de nollan kullan lej,
ho de nollan kullan lej,
der mötte mej på vägen
en pige, sum var skön.
2. "Ja, hör du min flaska,
ja burjar om dig tyska,
men hjärta det brinner
utan kärlekst te dig."
Ho de nollan etc.

3. Bäst cum vi stad,
kom där en bonde kigrende¹⁾,
:: han sade: "Denna flickan
har förlorat sin ky." etc.
4. "Håll du i käft²⁾ på dej,
din stygge tjyvebonde,
:: det är ju fursta gången,
cum vi talades vid!" etc.
5. När ja kommer hem,
ska döret vare duga,
:: å många pene piger
ska pass³⁾ upp för mej. etc.
6. Ja, när ja kommer hem
i fyllan å i villan,
:: se säger lilla vännen:
"Ja, uest, va du å full!" etc.
7. Ja, vad gör det dej,
om ja suter eller dreckes,
:: för ena krågetårar³⁾
betalar du för mej!" etc.
8. Ja, ålet, cum ja dreckes,
ska pigene betale,
:: å brännvinet, ja suter upp,
betalar ja själw. etc.
9. När ja kommer hem,
ska sängen vare bäddad,
å lilla vännen själw
ska vila på min arm.
Ho de nullan lullan luj,
ho de nullan lullan luj,
å lilla vännen själw
ska vila på min arm.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

¹⁾ kikaude ²⁾ passa ³⁾ kreditbärer, enligt en an-
nan uppgift.

6.

(Musiken) nr 6

1. Ja gack mej ut spetsande;
 ja, seut en lördeskval,
 där mötte mej två flickor,
 tre, fyra eller fem.
 Den första uti raden
 den kallar ja far' min,
 hon har två vita händer
 å en rosenskind.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2. Hon har två mätta fötter
 å en täckelse gang
 å en klungande stämma
 på visan, cum hon sing.

2. Så romla de å stömla de
 till klockan slagit två,
 men de, som hemmen voro,
 de lode sej i ro.

3. Så lade jag mej neder i en oroligt sinn,
 å ja drömde om den vännen,
 cum för har varit min.
 Ja drömde en dröm,
 å den drömmen va väl sårn,
 ja drömde, att ja va uti en främmare land.
 Ja drömde, att ja va uti en främmare land,
 men vad landskapet heter, ja ej beskrioka kan.

3. Ja drömde, att ja va
 uti en skog så grön,
 där all blumster å blader
 de växer upp så skön. *)
 Ja, skidar man de blader,
 som vänder sej mot sol,
 de bär vittne om de flickor,
 cum göra, vad de bör.

1 för

5. Men skides man de blader,
som vänder sig mot mol,
de här veltus um de gassar,
sum aldri håller ol. — — —

När fleckan hon har uppfyllt sitt adertonde år,
då börjar hon å kamme å krusere sitt hår.
Då börjar hon å tänka på ålderdomen sin,
å var hon har den vännen, sum hon kan talle sin.

6. I surjen har ja vandrat,
å i surjen får ja gå,
i surjen får ja vandra
år etter år.

Den surjen är mig ^{svårare} ~~hårdare~~,
än någon det kan tro.
Den trycker mig ^{långt} ~~å~~ hårdare
än stenas emot jord.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7.

foljande
gammla patska. *an* av den verkshöfverhet att veta den ej gärna
kan offentliggöra den, varför blott tre *delar* (v. 8, 9, 11) *meddelas*.
des. Möjligen har den ursprungligen, såsom *en* ~~ett~~
vers // antyder, varit något slags stigarvisa. Kan ske der
des författarens ~~titel~~ *värkligen* från elita spå. ~~ett~~ *lag* kommer
ihop, än en gammal man i hovevaka, född i början av
1830-talet, brukade berätta, hur han som pojke såg
en spåstuning någonstans i trakten av staden. När
bestrafningen var över, gick misshandlaren och sam-
lade ihop pengar. För än äro en så ruckig *exemplar*
den, som hade rid, hundra avgift till den "uppströ-
ende"! Det är ju inte uteslutet, att denna visa
haft en sidan uppkomst. *den* ~~den~~ *torde väl vara*
diktad någon gång in ~~den~~ *gammla*,
en ~~den~~ *spåstraffets* ~~avskaffades~~, *in*
virket ~~skedde~~
dessa ~~hott~~ genom lag av år 1855.

(Musikern) m 7

uteslutes

1. Ja gick mej ut e midsommarsnatt,¹⁾
hej fallilali lej fallilä,
då fick ja sta på stornes på,²⁾
hej fallilalru lia lala lej.
2. Så staut de mej i stugan in,
trettio dörrar stod där i en reng.
3. Dörrarna slog upp för mej e store krog,
fräste mej, va många dörrar ja ha gjort.
4. "Ekte rektit ja då kan besvara nu,
anti a då tretti eller tjugerju."
5. Så kom då fram en ärlös prut,
läste upp för mej en lunge kortet.
6. Klockan befant, ja skulle på knä,
----- skulle också våre må.
7. Så stod de mej a la över en kruk,³⁾
^{hej fallilali lej fallilä}
då kan de stua, ja va ente frukt.
8. ^{hej fallilalru lia lala lej}
Så hissa de mej på spåren upp,
där pryde de min ryndefulle kropp.
9. ^{uteslutes} Sin hissa de mej av spåren ner;
de fräste mej, om ja ska döra mer.
10. Na ja sjömt den visan te slut,
skrande ihop a gi må en subb.
11. ^{uteslutes} Lär ja'nte trunvin, ska ja kaffe ha,
hej fallilali lej fallilä
får ja'nte kaffe, ska ja kvinnfolk ha,
hej fallilalru lia lala lej.

1) midsommarsnatt 2) tröstvärta, kvinnbröst

3) Lärson visade ej ordets betydelse. Nilen ^{tröst} ~~tröst~~
öfver ~~hög~~ allmogemålet i Lörbyden uppstod kruk:
en slup Trappa, som begagnas vid kyrkans upp-
ställning på en röst (tröstställning). Linnberg
skremitets ljudlär: ställning av satta bikupor o. d. pi.
Någon ~~en~~ en ställning eller Trappa vid spå-
pilen.

- 24 -

uteslutes

2. Då lekte ja må gäntene så,
så att ja fick te trugstaut ja.

8.

visa

Liljanda ~~Staf~~ Lada Larsson efter
sin far, född i Skarteborg 1824, numera avlidet.
Den störde, efter docenten Sydows mening, vara diktad
av allmogens till en dansmelodi.

(Musiken) m 8

1. Hör du, fläckta lilla, vad jag rider dig,
om du älskar dig än gifta:
då ska du se efter, vem du ger din hand,
inna du ditt hjärta delar.
"Kommer du ite ont, se kommer du ite tid,
kommer du ite brä, se å du lockelig.
Mogen säger så:
"Bar' jag man kan få,
friger jag 7 mera efter!" 7

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9.

"De brallup å begravningar å alle
sors kaliser, pla ja spälle denne liden. - Gammel,
ja! Ja, den å moët gammel, ja ja ~~liden~~ ha
lirt'en då! gamle Gommen, se den å ~~noch~~
ria minnes tior. Då går ännu/sum låwars fa
gubbar å rubba, när ja späller den, när de ska
te rubben. Då en sän håra rubbners."

(Musiken) m 9

Sitt du glaset för din mund,
hej faller ralla lalla lalla,
drick du drick din fyckunn,
hej faller ralla hej.

(Se hur de, å se dricker de).

Fansen drick han ur, då aset,
aldri finns nå står i glaset,
hej faller ralla lalla.

1 uter 2/ misten 3 uter 4/ ja, minsam

Denne rubbmars överensstem-
mer delvis med en i Uppsala studentlir ännu bruk-
lig fyllovisa. Den användes endast, när det är me-
ningen, att deltagare ska stanna på valplatser,
d. v. s. under bordet. En i såväl super, och visan är
en välsäing mellan honom och de övriga. Och
melodi den meddelats av nigenjör Josef Nylin, Örebro.
(Musiken). n 96

Deltagare står i ring omkring bordet.

Alla: Här står en glasst framför dig, djävle
fylle - fyllehum,

så såu det stiu din breda mun
och se, vad du förmår. —

Se, hur spriten utur glasst
rinner ner i fyllesst.

Lambom, lambom, komfederalambom.

"Superen": Jag vill glas uttryckt her,
bom faderia lambom,

ej en droppes finnes kvar,
bom faderia lambom.

Till bevis jag nu vill vinna
glasst på dess galna ända,
lambom lambom komfederalambom.

Alla: Den kunde konstas, han var en djävle fylle-
fyllehum.

Lit glasst gå stiu nästa man
och se, vad han förmår.

Jag förbigående kan jag nämna, att
de gamle här i Trakten ^{enligt gammal} fördom hade var och en
visa eller lit, som han sjöng, innan han drack.
Tyvärr har jag inte lyckats få steg i någon sådan
liten stumps. Jag antar, att det är denna sed, som
givit upphov stiu uttryckt: "be får väl stalle
te'n!" — det användes någon gång, när man styp-
ker, att halven stiu utfört länge ord på bordet.

~~Den gamle stråfen der kun stes ofte var en direkte
syning af spritten. Dyrkescederna i vårt land är
ju för studerare, fast en sådant studium säkert
skulle vara värdefullt.~~

Eusertid der jag av min
far hört en vers av en gammal visa, som på 1860-
talet förekom i Sörbygdens vid dryckesgillena.
Den tycks vara i den "bakvända" stilen, och meningen
är dunkel i de första raderna. Melodien har jag ty-
värr inte.

Hem i vårt land i dessa dar,
gubbans sig tedregett har
mörken rågar, mörken frigar.
Kattat det var ganska reft,
fast det var av en kvips,
sum ej hade live,
men druckes den var ganska ror,
fast den väl abryggad var.

10.

"Ja, solles å så en an gammal låt,
sum gå broggar ita på skalass, när de här in gröden,
se de e grödeviss."

(Musiken).

Rättro kommer gröden
må rockes å kannel å pekbara på,
å vell du'nte kån,
se kan du la' m²/sti.
Å smör udedi se så flyder.

11.

"Så va en, sum hade gåt³ burt³ i
ku, å se locka' n på a, å se ble de sum sang,
1) Betydelsen obekant 2) lita honom 3) vallet

va givet, å se svara kus, å då ble'n gla cia, å se
nuda ho.

Musiken.

Huskåta, huskåta, mi ku!

— Buh! —

Å då va väl, att ja fesk mi ku igen,
å då va väl, att ja fesk mi ku igen,
ja, då va väl, att ja fesk mi ku!

— Buh! —

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

+ + +

Detta är nu allt, som i denna
trakt står att rätta av gamla visor. Hade man-
landet skett under 10-15 år tidigare, hade skör-
den otvivelaktigt blivit rikare och även erbjöd
mera av intress. Det är ofta, man hör i stugorna
för höra: "Ja, ar skulle den å den ha löst, då va en,
som kunnat gamle visor å mö ant gammalt."
Man kan inte undgå att känna en visst vemod, när
man gång på gång får höra sådana yttranden. Man
är ute i alla sista minuter!

David Bril.